

Маргарет Атвуд

ПОСЛЕ ПОТОПА, МИ

(The Circle Game, 1966)

Ми мора да смо једини
остали, у измаглици која се дигла
свуда околу па
и у овим шумама

ја прелазим преко моста
ка безбедној узвишици
(врхови дрвећа су попут острва)

скупљам упале
кости утопљених мајки
(чврсте и обле у мојим шакама)
док бела измаглица запљускује ми
ноге као вода;

мора да рибе пливају
доле у шуми испод нас,
као птице, од дрвета до дрвета
а миљу даље
град, широк и тих,
лежи изгубљен, дубоко под морем.

Ти шеткаш поред мене, причаш
о лепоти јутра,
и не знајући чак
да је био потоп,

бацаш мале облутке
насумично преко рамена
у дубоки густе ваздух,

и не чујеш прве несигурне
кораке готово рођених
који нам (полако) прилазе с леђа,
и не видиш
скоро људска
зверска лица како се уобличују
(полако)
из камена.

ПУТОВАЊЕ У УНУТРАШЊОСТ (*The Circle Game*, 1966)

Има сличности
 примећујем: да се брда
 која очи равнају као зид, стопљена
 у једно, отварају како се крећем
 да ме пропусте; постају
 бесконачна као прерије; да дрвеће
 расте вижљасто, да им је корење
 често у глибу; да је ово сиромашна земља;
 да се литица не познаје
 као храпава осим под руком и да је
 стога недоступна. Углавном
 да путовање није лагано кретање
 од места до места, истачкана
 линија на мапи, локација
 исцртана на квадратној површини
 већ да се крећем окружена умршеним
 гранама, мрежом ваздуха уз смену
 светла и таме, у свако доба;
 да нема одредишта
 осим овог.

Има разлика
 наравно: нема поузданих карата;
 још важније, пажњу одвлаче ситни детаљи:
 ципела ти је у купинама испод столице
 где не треба да буде; сјајне
 беле печурке и нож за гуљење
 на кухињском столу; реченица
 која ми прелази пут, натопљена као оборено дебло
 поред ког сам сигурно прошла јуче
 (да ли ја то
 опет ходам укруг?)

али углавном опасност:
 многи су овде били, али само
 неки су се безбедно вратили.

Компас не вреди ничему; као ни
 покушај да се оријентишеш
 по кретању сунца,
 које је променљиво;

а речи су овде бесмислене
као дозивање у празној
дивљини.

Шта год да радим
морам остати хладне главе. Знам
да ми је лакше заувек се изгубити
овде него у другим крајевима

ИСТРАЖИВАЧИ (*The Circle Game*, 1966)

Истраживачи ће доћи
за неколико минута
и пронаћи ово острво.

(То је закржљало острво,
каменито, има простора
само за неколико стабала, на танком
слоју земље; једва
веће од кревета.
Због тога
га нису спазили
до сада)

Већ се њихови чамци ближе,
заставе вијоре,
весла пробијају кроз воду.

Одушевиће се
и узвикивати кад сазнају
да постоји нешто
што раније нису пронашли,

мада ово острво неће пружити
много више од упоришта:
мало је тога за истраживање;

али изненадиће се

(још их не видимо;
знамо да сигурно
долазе, јер они увек долазе
с неколико минута закашњења)

(неће моћи
да одреде колико дуго
смо били насукани, нити зашто,
нити, по овим
оглоданим костима,
ко је био преживели)

кад виде два костура

ОПАСНО ЈЕ ЧИТАТИ НОВИНЕ (*The Animals in That Country*, 1968)

Док сам ја правила складне
куле у базенчићу са песком,
журно ископане јаме
пуниле су се нагураним лешевима

а док сам ходала до школе
окупана и очешљана, моја стопала
што су газила по пукотинама у цементу
детонирала су црвене бомбе.

Сад сам одрасла
и писмена и седим у столици
тиха попут фитиља

а џунгле су у пламену, шикара
је набијена војницима,
имена на компликованим
мапама нестају у диму.

Ја сам узрок, ја сам залиха хемијских
играчака, тело ми је
смртоносна направа,
пружам руке из љубави, руке су ми пушке,
добре намере сасвим убитачне.

Чак и моје
пасивне очи преображавају
све што погледам у рошаво
црно-бело ратне фотографије,
како
да се зауставим

Опасно је читати новине.

Кад год притиснем типку
електричне писаће машине,
док говорим о мирном дрвећу

још једно село експлодира.

ПРОЦЕДУРЕ ЗА ПОДЗЕМЉЕ (*Procedures for Underground*, 1970)

(Северозападна обала)

Држава испод
тла има зелено сунце
а реке теку уназад;

дрвеће и камење је исто
као што је овде, али померено.
Они што тамо живе увек су гладни;

од њих можеш да научиш
мудрост и велику моћ,
ако успеш да се безбедно спустиш и вратиш.

Мораш потражити тунеле, животињске
јазбине или пећину у мору
коју чува камени човек;

кад будеш доле наћи ћеш
оне који су ти некад били пријатељи
али биће измењени и опасни.

Одупри им се, пази
да никада не поједеш њихову храну.
После, ако преживиш, моћи ћеш

да их видиш кад завребају као ветрови,
као слабашни звуци у нашем селу. Ти ћеш
нам рећи њихова имена, шта им је по вољи, ко

их је наљутио заборавивши их.
Због овог дара, као и свих дарова, мораћеш
Пропатити: они из земље испод

увек ће бити са тобом, шапутаће
 притужбе, позивајући те
 назад доле; док међу нама овде

ти ходаћеш умотано у невидљиви
 огртач. Мало њих ће тражити твоју помоћ
 с љубављу, нико без страха.

ЊИХОВИ СТАВОВИ СЕ РАЗЛИКУЈУ (*Power Politics*, 1971)

I

Да бисмо се
 разумели: ништа
 осим тога, & да бисмо то избегли

Обуставићу своју потрагу за
 клицама ако будеш држао
 прсте даље од микрофилма
 сакривеног у мојој кожи

II

Ја прилазим овој љубави
 као биолог
 навлачећи гумене
 рукавице & бели мантил

Ти бежиш од ње
 као одбегли политички
 затвореник, а није ни чудо

III

Испружио си руку
 узела сам ти отиске

Тражио си љубав
 дала сам ти само описе

Молим те умри рекла сам
да могу да пишем о томе

На крају крајева ти си сасвим
обичан: 2 руке 2 ноге
глава, прихватљиво
тело, прсти на ногама & рукама, нешто
ексцентричности, нешто искрености
али не превише, превише
одлагања & кајања али

прилагодићеш се, поштујући
рокове и друге
људе, претварајући се да волиш
погрешну жену неко
време, слушајући како ти се мозак
скупља, а дневници
шире док ти стариш,

старећи, наравно да ћеш
умрети али не још, надживећеш
чак и моја изобличења тебе

и не постоји ништа што
желим да урадим поводом чињенице
да си несрећан & болестан

ти ниси болестан & несрећан
само жив & заглављен ту.

ЖЕНА КОЈА СЕ НИЈЕ МОГЛА ПОМИРИТИ СА СВОЈИМ ДЕФЕКТНИМ СРЦЕМ (*Two-Headed Poems*, 1978)

Не мислим на симбол
љубави, облик слаткиша
за украшавање торти,
срце које треба
да припада или да се сломи;

мислим на овај грумен мишића
што се стеже као одеран бицепс,
пурпурноплав, коже од лоја,

коже од хрскавице, на овог осамљеника,
овог пећинског пустињака, безоклопну
корњачу, овај пун удисај крви,
не пун тањир радости.

Сва срца плутају у сопственим
дубоким океанима без светла,
мокро црним и светлуцавим,
са својих четворо уста гутају као рибе.
За срца се каже да лупају:
ово се може очекивати, срце се
редовно бори против утапања.

Али срца већином кажу, ја хоћу, хоћу,
хоћу, хоћу. Моје срце
је дволичније,
мада није близанац, како сам некад мислила.
Оно каже: хоћу, нећу,
хоћу, а онда станка.
Тера ме да слушам,

а ноћу оно је инфрацрвено
треће око које остаје отворено
док друга два спавају
али одбија да каже шта је видело.

Непрекидно ми досађује
у ушима, ухваћени ноћни лептир, шепави бубањ,
дететова песница која туче
по креветним опругама:
хоћу, нећу.
Како да човек живи са таквим срцем?

Одавно сам престала да певам
њему, никада неће бити задовољно ни уљуљкано.
Једне ноћи ћу му рећи:
Срце, стани мало,
и оно стаће.

ЖЕНА СЕ МИРИ СА СВОЈИМ ДЕФЕКТНИМ СРЦЕМ (*Two-Headed Poems*, 1978)

Није твој хроми ритам оно што
нисам могла опростити, ни твоја тамноцрвена
гола глава лешинара

већ ствари које си сакрило:
пет речи и мој изгубљени
златни прстен, фина плава шоља
за коју си рекло да је сломљена,
онај штос лица, сивих
и пресавијених, тврдило си
да смо их обоје заборавили,
друга срца која си појело
и све оно одбачено време које си сакрило
од мене, рекавши да се није десило.

Ето то, а и оно како
се ниси дало ухватити,
лукава птицо без перја, дебела грабљивице
што певаш промуклу испрекидану песму
са својим канцама и похлепним оком
вребаш високо у сунчевим заласком растопљеном
небу иза моје леве крпене дојке
да би заскочило странце.

Колико сам ти пута рекла:
цивилизован свет је зоо-врт,
а не џунгла, остани у свом кавезу.
А онда повици
крви, бес док се бацакаш
о моја ребра.

Да се ја питам, задавила бих те
радо с обе руке,
згњечила те да се затвориш, као и
твоје радосно цвиљење.
Живот клизи лакше без срца,
без тог неспособног амблема,
тог учрвалог лава, свраке, људождерског
орла, шкорпиона са његовим металним варкама
мржње, те вулгарне магије,
тог органа величине и боје

ошуреног пацова,
тог спаљеног феникса.

Али догурало си ме доведе,
стара пумпо, и привезани смо
заједно као завереници, што
и јесмо, а и подједнако смо неповерљиви.
Знамо да, изузевши несрећне случајеве,
једно од нас ће коначно
издати оно друго; то кад се деси,
ја одох у урну, ти у теглу.
До тада, имамо климаво примирје,
и уважавање међу криминалцима.

**БЕЛЕШКЕ ЗА ПЕСМУ КОЈА СЕ
НИКАДА НЕ МОЖЕ НАПИСАТИ**
(*True Stories*, 1981)

За Каролин Форке

I

Ово је место
за које би радије да не знаш,
ово је место које ће се населити у теби,
ово је место које не можеш замислити,
ово је место које ће те коначно поразити

тамо где се реч зашто суши и празни.
Ово је глад.

II

Нема песме коју можеш написати
о томе, пешчане јаме
где су многи сахрањени
ѧ откопани, с траговима неиздрживог
бола још видљивим на њиховим кожама.

Ово се није десило прошле године
Ни пре четрдесет година већ прошле недеље.

Ово се догађало,
Ово се догађа.

Правимо венце придева за њих,
бројимо их као зрна,
претварамо у статистику & литаније
и у песме попут ове.

Ништа не вреди.
Остају оно што јесу.

III

Жена лежи на влажном цементном поду
испод бескрајне светлости,
убоди игле на њеним рукама ту су
да би убили мозак
и пита се зашто умире.

Умире јер је рекла.
Умире због речи.
Њено тело, немо
и без прстију, пише ову песму.

IV

Наликује операцији
али није

нити је, упркос раширеним ногама, роктању
& крви, порођај.

Делом је то посао,
делом приказ вештине
као концерт.

Може бити урађено лоше
или добро, говоре они себи.

Делом је уметност.

V

Чињенице о овом свету виђене јасно
 виде се кроз сузе;
 зашто ми онда говоре
 да ми нешто није у реду с очима?

Видети јасно и не устукнути,
 не одвратити поглед,
 то је агонија, очи залепљене отворене
 пет центиметара од сунца.

Шта ти то онда видиш?
 Је ли то ружан сан, халуцинација?
 Је ли визија?
 Шта чујеш?

Жилет преко очне јабучице
 детаљ је из једног старог филма.
 Такође је и истина.
 Сведочење мораш поднети.

VI

У овој земљи можеш да кажеш шта хоћеш
 јер те ионако нико неће слушати,
 довољно је безбедно, у овој земљи можеш пробати да напишеш
 песму која се никад не може написати,
 песму која не измишља
 ништа и не оправдава ништа,
 јер ти измишљаш и оправдаваш себе сваки дан.

Негде друго, ова песма није измишљотина.
 Негде друго, ова песма захтева храброст.
 Негде друго, ова песма се мора написати
 јер су песници већ мртви.

Негде друго, ова песма се мора написати
 као да си већ мртав,
 као да се више ништа не може учинити
 ни рећи да се спасеш.

Негде друго мораш написати ову песму
 јер се нема шта више урадити.

НЕВИДЉИВИ ЧОВЕК

(*Dearly*, 2020)

Био је то проблем у стриповима:
нацртати невидљивог човека.
Решавали су га истачканом линијом
коју нико осим нас не види,

нас са прћастим носевима приљубљеним уз папир,
невидљиво стакло између нас и места
на ком невидљиви људи могу постојати.

Он је тај који ме чека:
један невидљиви човек
дефинисан тачкастом линијом:

облик одсуства
на твом месту за столом,
док седиш прекопута мене,
једеш тост и јаја као обично
или ходаш напред стазом за кола,
уз шушкање опалог лишћа,
незнатно згушћавање ваздуха.

То си ти убудуће,
обоје то знамо.
Бићеш овде али не овде,
мишићно памћење, као качење шешира
на куку која више није ту.

(*С енглеској цревела Бојана Аћамовић*)